СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Пам'ятайте про Україну!

РІК XCIV. Ч. 111. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 12-го ЧЕРВНЯ 1987 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JUNE 12, 1987 No. 111. VOL. XCIV.

Журнал „Юность" надрукував нарис про чорнобильську катастрофу

Москва. — В журналі „Юность" надрукована перша частина нарису пера Юрія Щербака, в якому розповідається про ситуацію навколо пошкодженого нуклеарного реактора Чорнобильської енергетичної станції зразу ж після катастрофи.

Нарис Ю. Щербака базований на розповідях очевидців трагедії, робітників енергетичної станції, мешканців міста Прип'ять, лікарів і пожежників. Він починається розповіддю 28-річного київського лікаря Валентина Білоконя, який першим надав медичну допомогу потерпілим. Першим пацієнтом В. Білоконя був неназваний на прізвище 18-річний юнак.

„Молодик поскаржився на нудоту і біль голови. Його зразу ж потягнуло на рвоту. Він працював на третьому енерґобльоці, але якийсь час перебував і в четвертому. Я запитав його що він вчора їв, ще не уявляючи, що маю справу з променевою хворобою".

Білокінь зателефонував у свій шпиталь з просьбою про термінову допомогу. Все, що він міг зробити, це — дещо полегшити страждання людей. Приблизно через чотири години після катастрофи Білокінь сам почав відчувати симптоми захворювання.

„Чи усвідомлював я небезпеку? — згадує лікар.— Чи боявся я? Звичайно, боявся. Але вигляд особи у білому заспокоював людей. Я був серед потерпілих. Я, як і вони, не мав ні респіратора, ні інших захисних засобів. Їх просто не було де взяти".

Білокінь у числі інших жертв був відправлений для лікування до Москви.

Мешканка Прип'яті Л. Ковалевська описує становище в місті наступного дня після катастрофи: „Я вийш-

(Закінчення на стор. 3)

Відбудеться Всеамериканська вчительська конференція

Ню Йорк. Із Шкільної Ради інформують, що Всеамериканська Конференція вчителів шкіл Українознавства відбудеться в днях 26-27-28-го червня ц.р., у Колледжі Ст. Джон Фішер в Піттсфорді біля Рочестеру в стейті Ню Йорк.

Ціллю Конференції є обговорити нові обставини і нові проблеми в рідному шкільництві, обмінятися своїм учительським досвідом.

Заплановано сесії з різних ділянок українознавства та ділянки адміністрації.

Програма конференції складається з шести сесій з кількома доповідачами в кожній сесії.

На сесіях будуть представлені такі теми:

Перша сесія присвячена Тисячоліттю Християнства в Україні, а інші будуть присвячені адміністрації Українознавчих шкіл та підготові українського вчителя; навчання та проблематика в молодших клясах (1-4); викладання географії, історії та культури; навчання української мови та викладання літератури в старших клясах.

У суботу, 27-го червня, відбудеться вечеря-бенкет о годині 7:45 вечора. За інформаціями та програмами слід звертатися до Шкільної ради на тел.: (212) 477-1200, а в Рочестері можна звертатися до д-ра Романа Трача тел.: (716) 381-8006, або директора школи П. Лещишина (716) 342-3874.

Шкільна Рада надіється, що на Конференцію, як частину навчальної системи, прибудуть численно українські вчителі.

Участь українського громадянства в нарадах конференції вельми побажана.

Зустріч з М. Едвардсом і Т. Д'Авіньйон — імпреза, що її ніколи не забудеться

Майкел Едвардс і Таня Д'Авіньйон

Нюарк, Н. Дж. (Л. Коленська) — Абсолютним показником, які це атрибути українських імпрез притягають увагу молодих людей, була Зустріч українського громадянства з Майкелом Едвардсом — американським журналістом, співредактором журналу „Нешенел Джіографік" та автором статтей у цьому журналі п. з. „Україна" і „Чорнобиль", перекладачем якого в їхній поїздці по Україні була Таня Д'Авіньйон. Зустріч ця, що її влаштував 86-ий Відділ СУА в Нюарку, відбулась у п'ятницю, о годині 7:30 вечора, в залі місцевого Українського Народного Дому і притягнула сюди не лиш масово всі прошарки української громади, але щобільше захопила зі собою широкою хвилею молодь, одним із речників якої був молодий студент, який, виходячи зі залі після імпрези, заявив дуже просто: „Це було направду дуже цікаво!"

Після короткого привітального слова, що його сказала Володимира Васічко — імпрезова референтка 86-го Відділу СУА, виступила Люба Лапичак-Лесько — культурно-освітня референтка цього Відділу, яка спершу англійською мовою, а відтак — українською представила гостей, підкресливши, що М. Едвардс професійно пов'язаний із престижовим і відомим у всьому світі американським багатоілюстрованим журналом „Нешенел Джіографік", у якому він займає становище співредактора. Саме минулого року цей журналіст у товаристві офіційно призначеного редакцією згаданого журналу фотографа Стіва

(Закінчення на стор. 3)

ВИДАВНИЧІ СПРАВИ, СОЮЗІВКА І ГАРВАРДСЬКИЙ ПРОЄКТ БУЛИ ТЕМОЮ НАРАД ГУ УНС

Члени Головного Уряду УНСоюзу на Союзівці в часі Річних нарад.

Союзівка. — В середу, 10-го червня 1987 року, передполуднева сесія Річних нарад Головного Уряду Українського Народного Союзу була всеціло посвячена звітуванням про справи Союзівки, щоденника „Свободи" і „Українського Тижневика". Нарадами проводив головний предсідник д-р І. Флис і як першим покликав до короткого слова головного радного, колишнього довголітнього управителя Союзівки, а теперішнього консультанта оселі — В. Кваса. Володимир Квас поінформував присутніх про розбудову Союзівки, приміщення для сеньйорів, про перебудови і уліпшення під зарядом двох співуправителів — Володимира Гайдара і Дорка Сенчишина.

Відтак забрав слово Д. Сенчишин, розповідаючи про праці на Союзівці як і про своє відношення до неї, бож він працював від молодого хлопця тут, у літні місяці, впродовж восьми років. В. Гайдар не мав можливости з'ясувати свого становища тому, що мусів у службових справах виїхати із Союзівки. Присутні зацікавлено слухали звітування і ставили Д. Сенчишинові ряд питань відносно літнього сезону цього року, який невдовзі розпічнеться, перебудов, басейну та охолодження. На всі питання він вичерпно дав відповідь.

Головний редактор „Свободи" Зенон Снилик дав доповнення до свого письмового звіту, зокрема зупинившись на видавничій діяльності. В найближчому часі в центрі уваги є Альманах „Свободи" на 1988 рік, темою якого є в першу чергу 1000-річчя Хрищення України, також 70-річчя Державности, а передусім — 95-річчя існування щоденника „Свободи". Ред. З. Снилик теж поінформував про пляни видання двома мовами — українською і англійською — історії Українського Народного Союзу, століття якого припадає на 1994 рік. Присутні довідалися також, що вже виготовлено професійною силою індекс „Свободи" за перших десять років існування часопису, а за дальше десятиріччя є на викінченні.

Після звітування ред. З. Снилика, короткий додатковий звіт до письмового склала Рома Гадзевич, головний редактор „Українського Тижневика".

Розвинулася загальна дискусія на тими видавничих справ, в якій порушено ряд актуальних проблем. Усі без виїмку члени Головного Уряду висловлювалися дуже позитивно про „Свободу" і „Український Тижневик" та про зацікавлення громади друкованим словом, що його видає УН-Союз. У дискусії піднесено також важливість продовжувати безперебійно видавання щоденника „Свободи", який тепер, із-за русифікації української преси в Україні має ще більше значення, як мав досі. Це особливо слід підкреслити в грядучому році — у 95-річчя його появи.

В дискусії порушено справу постійного припізнення достави поштою „Свободи", що є великою журбою для читачів щоденника. Звернено увагу на те, що саме перед трьома тижнями Верховний Суд вирішив, що т.зв. дискримінація може торкатися не лише чорних, але також інших національностей чи етнічних груп — горожан ЗСА. Тому треба тепер конче, щоб читачі „Свободи" якнайбільше висилали листів до Поштового уряду у випадку припізнювання достави „Свободи", вживаючи при тому твердження, що у тому невідрадному явищі бачать наявний доказ дискримінації.

При нагоді дискусії над видавничими справами порушено також можливість зміни статуту УНС у тому напрямі, щоб всі члени УНС отримували і „Свободу" і „Український Тижневик". Також порушено конечність поширення серед українського населення видань УНСоюзу і щоб наші члени старалися здобути більше передплатників союзової преси.

Після полуденка першим забрав голос професор Гарвардського університету д-р Омелян Пріцак, який дав інформації про Гарвардський проєкт у 1000-річчя Хрищення і висловив свою подяку Українському Народному Союзові за матеріяльну і моральну підтримку, а зокрема редакції „Свободи" за популяризацію Проєкту. З черги коротко говорив голова Крайового Комітету Гарвардського Проєкту д-р Степан Ворох. Враз із проф. О. Пріцаком і д-ром С. Ворохом прибули на Союзівку також члени Комітету Богдан Робак з дружиною, інж. Дам'ян Кордуба і інж. Іван Хамуляк.

У вечірніх годинах третього дня нарад Головного Уряду УНС різні комісії відбули окремі засідання. Ці комісії були покликані до життя в понеділок, 8-го червня ц.р.

Гантер готується до мистецьких виставок

Гантер, Н. Й. (І.К.). — Як щороку, Гантер у Кетскильських горах, що нагадують Гуцульщину, виступить у двох літніх місяцях з низкою мистецьких імпрез, з яких найважливішими для творчої культури є індивідуальні виставки і збірна виставка образотворчих мистців. У цьому році першою такою виставкою образів буде показ кругло 25-ти нових образів — самі олії — кольориста-романтика Ярослава Вижницького в його власній ґалерії напроти відпочинкової оселі „Ксеня", популярно званої „Кобзярівкою". Відкриття виставки Я. Вижницького, яка цим разом стоятиме під знаком різнобарвних троянд, відбудеться 28-го червня ц.р. о год. 3-ій по полудні.

Вже від років найбільшою мистецькою атракцією є виставка образів ЕКА, Едварда Козака, і його синів Яреми і Юрія у згаданій оселі „Ксеня", при чому ця мистецька імпреза збігається з офіційним відкриттям сезону на „Кобзярівці". Цього літа відкриття сезону й виставки відбудеться в суботу, 4-го липня, що є державним святом — Днем Незалежности.

Едвард Козак, як відомо, не тільки маляр, але й письменник-фейлетоніст, редактор-журналіст, сатирик (він же Гриць Зозуля) — унікальна постать в історії української культури. Все ж він дбайливо підготовляється до своєї щорічної виставки у Гантері, дарма що в міжчасі мав теж виставки деінде, востаннє — у Факс Чейзі, недалеко Філядельфії. Можна сподіватися, що Козак залишиться вірним своїй звичній тематиці — гуцульській і стрілецькій, але він додав в останніх роках до своїх олійних образів мозаїку.

Ярема Козак має широкий діяпазон тематики — від реалістичних чи імпресіоністичних краєвидів до абстрактів. Третій Козак — Юрій Ярема — це тепер, мабуть найвидатніший український неовізантиніст, цілостінний могутній образ якого „Хрищення України" пишається в ґалерії Мистецької Фундації подружжя Шафранюків у Торонто.

Відкриття виставки трьох Козаків і сезону „Кобзярівки" відбувається завжди з багатою програмою, в якій беруть участь Уляна Любович - Старосольська (веде програму), ред. Іван Кедрин, театральний актор Стефан Крижанівський та є інші „несподіванки". Найцікавіщою точкою на самому кінці програми є виступ Едварда Козака з монологом Гриця Зозулі чи показом імпровізованого рисування карикатур.

У липні-серпні у горішній залі готелю „Ксеня" тради-

(Закінчення на стор. 3)

АВТОБУСОВА ПРОГУЛЬКА НА ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ПАТРІЯРХОВІ ЙОСИФОВІ

Українське Патріярхальне Товариство в Ню Йорку організує автобусову прогульку на відкриття пам'ятника св.п. Патріярхові Йосифові в неділю, 21-го червня ц.р., на Союзівку. Квитки на автобус можна набути в Науковому Товаристві ім. Шевченка при 63 Четверта Авеню у Миколи Галіва, або замовити телефоном — (212) 254-5239; у Ярослава Пастушенка — (212) 673-0457; у Ярослава Клима — (718) 726-0654.

Ціна автобуса — 15 дол.

Автобус від'їде на Союзівку о год. 7:30 ранку в названу неділю, з-під Українського Народного Дому при 140-142 Друга Авеню. Поворот із Керґонксону буде коло години 7-ої вечора.

Лариса Маґун-Гурин виступить на Союзівці

Лариса Маґун-Гурин.

Союзівка. — Співачка сопрано Лариса Маґун-Гурин співатиме тут, у неділю, 21-го червня, на святкуванні Дня Батька. Лариса Маґун-Гурин народилася в Ню Йорку, закінчила українську парафіяльну школу Св. Юра, ходила до відомої Нюйоркської середньої школи сценічного мистецтва (Performing Arts High School). Не покидаючи улюбленої студії української і клясичної світової музики, Лариса в той сам час студіювала фармацевтику і одержала ступінь у цій ділянці від університету св. Йоана (John's). Вона тепер є ліцензованою фармацевткою.

Лариса Маґун-Гурин бере активну участь в українському музичному житті нашої громади, як і американської. Її учителями були Мадам Джулія Дробнер, Джоун Домеман і Мартин Ліс. Лариса співала в Оперній компанії Верді, виступала у відомій Кент школі в Коннектикат, у катедрі св. Патрика в Ню Йорку, в часі урочистостей, пов'язаних з приїздом до Ню Йорку Папи Івана Павла II, а також брала участь у Різдвяних концертах. Лариса виступає часто у концертах у Америці й Канаді та в інших країнах.

Лариса Маґун-Гурин — членка Відділу УНСоюзу ч. 287, розважала нас своїм співом на Союзівці під час Дня Батька 1985 року.

У СВІТІ

ПРЕСОВЕ АҐЕНТСТВО Ройтерс повідомило, що з розпорядження Ради Міністрів СССР буде ліквідовано науково-дослідний інститут економіки будівництва. Причиною ліквідації є його погана робота. Науково-дослідний інститут повинен бути ліквідований до 1-го серпня. Будуть звільнені всі працівники від директора до прибиральниці, понад тисячу осіб. В січні минулого року інститут відвідав заступник Ради Міністрів Юрій Баталін і вказав на недоліки в праці, однак від того часу ніяких поліпшень не відбулося.

У БРАТИСЛАВІ відбувається судовий процес над десятками партійних і урядових чинників Чехо-Словаччини. Суд готувався два роки, були опитані 800 свідків, справа займає 34,000 сторінок. Чинники, що перебувають на лаві підсудних, веселилися за державний рахунок з жінками легкої поведінки, проводили дні праці на курортах, діставали дорогі „подарунки" від підлеглих. Серед 12-ох обвинувачених є якийсь Станіслав Бобінскі, який влаштовував „відпочинок" для високопоставлених начальників, у числі яких був і міністер закордонних справ Богуслав Хнеупек. С. Бобінскі назвав у суді кількох тих, які забавлялися за державний рахунок: це — заступник міністра Владимир Янза, міністер Ладіслав Лугові, член Політбюра ЦК компартії Єлена Лівайова та інші.

Закінчилися наради у Венеції

Венеція. — У середу, 10-го червня, тут на нараді лідерів сімох індустріяльних держав була підписана спільна економічна декляраця. Більшість оглядачів назвали цей документ, як і прийнятий напередодні політичний меморандум, „формальністю, яка ні до чого не зобов'язує".

В розмовах між собою учасники зустрічі критикували економічну політику Японії і Західньої Німеччини. Японію — за надто велике перевищення експорту над імпортом, а Західню Німеччину — за недостатнє розширення внутрішнього ринку. Критичні зауваження на адресу З'єднаних Стейтів стосувалися в основному величезного бюджетного дефіциту, а також нездатності використати зниження курсу американського доляра для зменшення дефіциту у внутрішній торгівлі.

У підсумковій декляраці, однак, ні одна сторона не була згадана конкретно. Японія і Західня Німеччина були просто названі „країнами з підвищеним плюсовим торговельним балянсом".

Учасники наради висловили стурбованість з приводу заборгованості країн „третього світу", яка досягнула астрономічної суми — трильйон долярів. В окремій деклярації висловлена підтримка широкої міжнародної кампанії у боротьбі з АІДС, а також продовженню боротьби з наркоманією і контрабандою наркотиків. На закінчення деклярації говориться: „Ми погодилися провести чергову зустріч наступного року і прийняли запрошення прем'єр-міністра Канади".

Неофіціяльно деякі учасники зустрічі висловили розчарування явною невідповідністю між витратами і організаційними зусиллями з однієї сторони і більш ніж скромними результатами — з другої. Президент Франції Франсуа Міттеран назвав зустрічі на вищому рівні „спектаклями" і запропонував проводити в майбутньому ділові наради „в робочому порядку".

„Щось явно не клеїться, — підтримав Міттерана член канадської делеґації. — Ми витрачаємо 2 мільйони долярів на день заради кількох групових фотографій і підсумкового документу, який нічого не значить".

Однак президент Роналд Реґен дотримується іншої думки: нараду лідерів економічно розвинутих країн він назвав „успішною".

Відповідаючи на запитання журналіста, чи досягнули З'єднані Стейти більших результатів на попередніх зустрічах, Президент сказав: „Мені здається — я думаю, ви не образитесь — подібні зустрічі були значно успішнішими, ніж про це писалося в газетах".

У п'ятницю президент Р. Реґен вилетів з Венеції. Перед поверненням у ЗСА він відвідає Західній Берлін і Бонн.

І. Ратушинську позбавили советського громадянства

Лондон.— Газета „Сандей Телеґраф" повідомила, що поетеса Ірина Ратушинська і її чоловік Ігор Геращенко позбавлені советського громадянства за „наклепи" на державу.

„Акція Кремля свідчить про те, яка справжня ціна запевненням про демократизацію і 'ґласність' ", — сказано в звідомленні Кестон коледжу, який займається справами прав людини в комуністичних країнах.

33-річна поетеса І. Ратушинська лише в минулому році була звільнена з концтабору, де пробула чотири роки за свої вірші, які советська влада вважала ворожими. Їй і її чоловікові Ігореві Геращенкові дозволили виїхати за кордон для лікування. В багатьох інтрев'ю на Заході, зауважує газета, Ратушинська дала позитивну характеристику советському лідерові М. Ґорбачову.

Верховна Рада СССР, яка позбавила Ратушинську і Геращенка советського громадянства, виходила, як вважають, з недавніх інтерв'ю Ратушинської про становище в'язнів у концтаборах СССР і інтерв'ю Геращенка, в якому він заявляв, що в наслідок чорнобильської катастрофи загинуло не менш як 15,000 осіб. Поетеса неодноразово говорила про жахливі умови, в яких перебувають в'язні в советських концтаборах, а її чоловік називав дійсну кількість жертв катастрофи, що різко розходиться з тими цифрами, які подають советські засоби масової інформації.

Покликуючись на людей, знайомих з Ратушинською, „Сандей Телеґраф" пише, що за останні тижні советські власті кілька разів давали зрозуміти поетесі і її чоловікові, що було б добре, якби вони підкреслили якимось чином свою льояльність режимові. Оскільки вони не реаґували на ці натяки, Верховна Рада вирішила позбавити їх громадянства.

Батько І. Геращенка, науковий працівник, як пише газета, не зміг вплинути на сина і невістку. Щодо батьків Ратушинської, правовірних комуністів, які живуть в Одесі, то вони відмовилися від своєї дочки кілька років тому, коли Ірину посудили в антисовєтській діяльності.

Брак дисципліни і неохота до військової служби в СССР

Москва. — В одному із чисел „Правди" в останніх днях появилася цікава стаття з цитатами із листів читачів, яка вказує на те, що тепер в советській армії відчувається поважний брак дисципліни, мале знання військового діла і поганий здоровний стан. Стаття у „Правді" інформує також, що партійні діячі стараються різними способами звільнити своїх синів від військової служби, яка ніяк не притягає молодь. „Правда" подає, що молоді рекрути, розпочинаючи службу, мають дуже погані обставини, мусять спати на дошках із наплечниками під головами, а бараки рекрутів часом так переповнені, що доводиться вночі обертатися лише на спільний наказ, — як пише один із молодих рекрутів до газети. Другий лист, зацитований у згаданій статті, якою критикуються обставини в армії, звертає увагу на те, що 12 відсотків військових рекрутів мусять річно виписуватися з війська через їхній поганий здоровний стан. В іншому випадку „Правда" наводить листа горожанина Туркменської республіки, який втратив в Афганістані двох синів. Нещасливий батько пише, що він довідався, що за ціну 1.000 до 2.000 рублів він міг би був звільнити синів від військової служби, так як це зробили багато впливових осіб з його земляків.

Усі ці завваги про стан військової служби — це ще один вияв „ґласности". „Правда" закінчує їх коментарем, що виховані нею недотягнення є завеликі, щоб можна на них заплющити очі, і що в армії і в морській піхоті мусять прийти зміни на краще.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник — Ukrainian daily
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (50-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Tel.: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, допучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Кінець шкільного року — шкільні ферії

Кінець травня і місяць червень — це закінчення науки в усіх школах від народної (вселюдної) і середньої до високого шкільництва включно, без уваги на тип і рівень шкільного закладу. Коли в Европі роздача свідоцтв у середніх школах відбувалася (і далі відбувається) скромно у шкільному будинку в присутності, звичайно, тільки господаря кляси й інколи директора чи при іспиті зрілости також інспектора, то в Америці „ґрадуація" сполучена з традиційною уже парадою. Для юнаків і дівчат, які вступають до середньої школи, однаково, як для випускників з коледжів і університетів — це межові стовпи на життєвому шляху і вони затямлюють собі ті події на все життя. І тому й батьки та найближчі члени родини бувають на таких „ґрадуаціях", маніфестуючи свою найглибшу відданість своїм дітям, які свідомі, що людина без освіти є неповною людиною. У останніх роках помітний зворот до покращання традиції святкового переведення „ґрадуації": це видно по парадних одягах і по настроєві на таких шкільних святкуваннях.

Українська діяспора й українська молодь розбрилась по всій Америці. Мова, очевидно, про народне (вселюдне) і середнє шкільництво, бо ні одного українського коледжу чи університету немає. Із Звіту голови Шкільної Ради Євгена Федоренка на Загальних зборах Шкільної Ради 28-го – 29-го червня 1986 року („Рідна Школа" за лютий 1987) та з інформації, яку Є. Федоренко подав на відвідинах в УНСоюзі 22-го квітня 1987 („Рідна Школа" за травень 1987), у системі Шкільної Ради згуртовані 30 шкіл і курсів і понад 300 учителів. Число учнів у 1985-86 роках було 1,947, при чому 1,030 дівчат і 917 хлопців. Ця статистика не охоплює повноклясової середньої школи при церкві св. Юра, ані православних приватних шкіл, ані повної середньої школи у Факс Чейзі біля Філядельфії. У журналі Шкільної Ради „Рідна Школа", що її головним редактором є Євген Федоренко, появилися світлини деяких „ґрадуацій": як наприклад, ґрадуація абітурієнтів шкіл українознавств метрополії Ню Йорку („Рідна Школа" за лютий 1987). Ясна річ: закінчення шкільного року актуалізує широченну проблему шкільництва. Вона болюча не тільки для нас, де головним аспектом є освіта і виховання української молоді, що найтісніше пов'язане з відношенням батьків до дітей та цілою родинною атмосферою. Розсіяння українських людей на величезному просторі між двома океанами є більшою перешкодою для створення густішої, як тепер, мережі українських шкіл, аніж фонди і проблема вчительського персоналу. Проблема шкільництва є актуальною і болючою також для Америки: система її шкільництва вимагає радикальної реформи. Всі знають, що приватні школи кращі рівнем науки, атмосферою і дисципліною від шкіл публічних. Загально теж відомо, що на кругло 1,000 коледжів й університетів в ЗСА є тільки 10 університетів із так званої Ліґи слоневої кости („Айві Ліґ) та що багато американських коледжів стоїть куди нижче своїм рівнем, аніж клясичні гімназії в Европі. Загально теж відомо, що в американських публічних школах кладуть вагу тільки на знання, а не на виховання, а знання абітурієнтів середніх шкіл таке низьке, що багато з них не вміє виповнити аплікації на працю, а більшість із них не знає, де лежить Франція чи Німеччина.

Це тема на безконечні студії і великі книжкові твори. Тепер, коли настала вже спека, коли швидким темпом закінчуються ґрадуації, актуальним гаслом є: діти і молодь до таборів! Всі три наші організації молоді — Пласт, СУМ і ОДУМ — мають свої літні оселі, всі в Кетскильських горах. Вони влаштовують курси українознавства, які відбуваються також в Українському Науковому Інституті Гарвардського Університету, в Українському Вільному Університеті у Мюнхені та в Католицькому Університеті в Римі. Таким чином приємне дозвілля лучиться з корисним придбанням знання про українську мову, історію, про українську культуру.

Людський організм вимагає відпочинку. Літо є порою року в першу чергу на відпочинок шкільної дітвори та молоді із народних, середніх і високих шкіл . Відпочивайте діти і поруч із відпочинком користайте із курсів, які не будуть вам тягарем, а також розвагою. І вертайтеся осінню до дому, бо час летить із суперсонічною швидкістю і ось настане осінь, а з нею нове гасло: Діти до школи!

Володимир Я-ів

РЕФОРМИ І „ҐЛАСНІСТЬ" В НАЦІОНАЛЬНИХ РЕСПУБЛІКАХ СССР

II.

Не забуває про ці справи також лінгвіст Олег Трубачов, який написав на цю тему статтю у московській „Правді", в якій обговорює такі справи, які могли б бути поміщенні тільки в русофільському шовіністичному „самідзаті". Він твердить, що „етніки" живуть краще як росіяни, та що народи національних республік зненавиділи російський народ. Подібно, як Юрій Бромлі, він критикує Українську і Білоруську республіки за їхні недоліки в управлінні республіками. Нападає на українських і білоруських вчених за це, що вони висловлюють свої претенсії до Києва і до історії київської Русі від IX-XII сторіччя, як колиски слов'янських народів. Ці автори вважають, що це до певної міри є здеґрадування ролі Росії в історії Східньої Европи.

Треба також звернути увагу на це, що московська „Правда" атакує рівність мов в українській, білоруській і інших республіках СССР, відкидаючи з погордою ідею, що російська мова може бути своєю важливістю рівнорядна з іншими мовами. В одній статті, яка появилася в московській „Правді", автор накидається на казахів за їхню постанову в справі навчання їх мови в школах їхньої республіки. Ці, які починають в пресі атакувати народи національних республік СССР, покликаються на „ґласність", в безвідповідальний спосіб висловлюють свої шовіністичні погляди на справи, які відносяться до проблем існуючих у національних республіках.

На підставі статтей, які появилися в московській „Правді", треба ствердити, що „ґласність" є дозволена тільки для авторів певної групи людей, які обороняють інтереси совєтської імперії, яка знайшлася в кризовому положенні на всіх відтинках життя. Однак представники народів національних республік не можуть покликатись на „ґласність", щоб представити свої кривди, що їх доконали росіяни. Для них Ґорбачова „ґласність" виглядає так, як дорога одного напрямку, що виходить в користь національних інтересів тільки росіян.

У деяких статтях, які появляються в совєтській пресі, ясно сказано відносно шкільництва у вищих навчальних інститутах. У них говориться про це, що ліквідується всякі спеціяльні навчальні програми в неросійських республіках, як теж стримується всякі привілеї для письменників й інших культурних працівників в національних республіках. Треба підкреслити, що цій новій національній політиці стало товаришило одночасно офіційне ствердження, що інтернаціоналізм і приятельські стосунки між народами Совєтського Союзу мають велике значення в системі соціялізму.

Треба ствердити, що тоді, коли московська „Правда" поміщує гострі статті проти народів національних республік, то в тому самому часі М. Ґорбачов каже, що в міжнаціональних стосунках треба бути спеціяльно уважним, делікатним і розсудливим. Чи ті слова виголошені автором „гласности" були тільки совєтським замилюванням очей, чи може вони віддзеркалюють незгідність в Політбюрі на відтинку національної політики. Без сумніву нині на ці питання тяжко відповісти тому, що ми не знаємо, який напрям візьме цей „демократизуючий" рух, а також ми не знаємо, які наслідки принесе нова національна політика як для народів національних республік, так і для російської імперії.

На підставі статтей, що появились в совєтській пресі можна сказати, що сили, які працюють над національною проблемою у СССР, приготовляють якусь акцію проти неросійських республік. Ці сили, які формують цю національну політику є певні в тому, що таке примирливе ставлення до російського шовінізму викличе глибоке незадоволення в Ташкенті, в Києві та інших столицях національних республік, і може привести до сильного спротиву, наслідки якого будуть мати великий вплив у житті національних республік.

Т. З.

Поклін Тарасові Шевченкові і Скитії

Осередок Праці НТШ і Вашінгтонська група УВАН спільно відсвяткували у неділю, 12-го квітня, ц.р., у домі св. Софії Шевченківські дні влаштуванням конференції, що відбулася в рамках традиційної співпраці УВАН і НТШ, які щорічно уряджують спільно Шевченківські святкування.

Знаменними на цій конференції були доповіді проф. П. Одарченка на тему „Тарас Шевченко і Яків Кухаренко", та д-ра О. Дражньовського під заголовком „Тарас Шевченко і Борис Мозолевський про скитські могили".

Проф. П. Одарченко згадав, що цього року минає 125 років із дня смерти Якова Кухаренка, наказного отамана Чорноморського козацького війська.

Яків Кухаренко народився 1799 року в Єйську на Кубанщині в родині запорозького полковника. Він навчався в Катеринодарській військовій гімназії, служив у війську від 1823 року аж до самої смерти.

Кухаренко написав у 1835 році „Историческіе записки о Войске Чорноморском", з в 1836 — драматичний твір „Чорноморський побут на Кубані між 1794 і 1796 роками". М. Старицький переробив цю п'єсу на оперету „Чорноморці", до якої музику написав М. Лисенко. Кухаренко написав поему „Харко, запорозький кошовий", а також прозові твори „Пластуни", „Вівці й чабани в Чорноморії" та оповідання „Вороний кінь". 1861 року виконував обов'язки наказного отамана Чорноморського війська, у1862 році попав у полон абаздехів та помер в абаздехському аулі.

Кухаренко був доброю, щирою людиною та великим приятелем Шевченка. Хоча він був на 15 років старший від Шевченка, між ними були дружні взаємини, які яскраво відбиваються в їхньому листуванні. З цього листування знаємо, що в Петербурзі створився з української молоді „кіш" на чолі з кошовим Кухаренком і з участю „курінного отамана" Шевченка.

Після арешту й заслання Шевченка його листування з Кухаренком перервалося на довгі роки, бо ані Кухаренко не знав, куди попав Шевченко, ані Шевченко не знав нового місця побуту Кухаренка. Їхня переписка відновилася щойно недовго перед звільненням Шевченка. Після звільнення Шевченко плянував відвідати Кухаренка, але цього йому чомусь не вдалося зреалізувати до останніх днів його життя.

Черґову доповідь на тему „Тарас Шевченко і Борис Мозолевський про скитські могили" виголосив Олександер Дражньовський.

У „Кобзарі" слово „могила" згадується понад 80 разів. Козацькі могили в традиції доби Шевченка — це могили старовинних лицарів-скитів і їхніх нащадків — запорозьких козаків. Козак у санскритській мові, що була мовою скитів, означало воїн, лицар. Про новіші, козацькі могили Шевченко писав:

Од козацтва,
од гетьманства
Високі могили —
Більш нічого не осталось,
Та й ті розривають...

У тому часі почалися грабіжницькі руйнування скитських могил в пошукуванні золотих скарбів для Ермітажу. Шевченко, при нагоді безпосередніх оглядин розкопок біля Березані (1843 р.) дав вислів своєму обуренню у поемі „Розрита могила":

Начетверо розкопана,
Розрита могила...
Чого вони там шукали?

В XIX і XX століттях дуже рідко згадується імена українських археологів при розкопах могил. Але після Другої світової війни появилося їх кілька, між ними найвизначніший Борис Мозолевський, якому пощастило знайти біля 20,000 золотих мистецьких пам'яток у скитських могилах (майже всі, що були виставлені в Метрополітальному музеї в Ню Йорку — це знахідки Мозолевського). Найважливіша серед знахідок — це царська пектораль з Товстої могили, що нею захоплюється цілий світ.

Мозолевський став одержимий своєю працею. Цілими днями а то й ночами він пересиджував біля могил і деколи пальцями розгрібав ці святі скарби, як він їх називав. „Золоте мистецтво скитських могил — це золоті книги нашої історії — казав він. Тільки скити, на його думку, з-поміж усіх народів з часів мандрівки, залишили доказ, що вони й тільки вони були володарями-автохтонами України. „Не називаймо себе пасинками, а синами Скитії", — кличе Б. Мозолевський.

Хоч російські історики вже від 200 років визначили фальшиву схему побуту скитів на Україні, бо тільки на 500 років (від VIII до III ст. перед Христом) Мозолевський як археолог та історик подає на підставі статиграфічних даних вік скитських могил на Україні на 5,000 літ.

Але Мозолевський не лиш археолог, він теж і поет. В його розповіді про розкопки найважливіших скитських могил п. з. „Скитський степ" (вид. „Наукова Думка", 1983) включено біля 20 поем, що викликають незвичайне враження в читачів.

Як Шевченко своїм „Кобзарем" розбудив національну свідомість, так Мозолевський своїми розкопками дав початок нашої правди

(Закінчення на стор. 4)

Роман С. Голіят

ПОЛЯКИ ПРО ВІЗЕНТАЛЯ

*Wacław Szafrański. W sieci Szymona Wiesenthala. Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej. Warszawa 1972. 211-*сторін.

Автор повищої праці заподає короткий огляд книжки Візенталя „Doch die Mörder leben" (Убивці, однак, живуть). Складається вона з 25-ти розділів присвячених долі автора і його родини під час Другої світової війни, як також про діяльність його Документального бюра. Вацлав Шафранський каже, що Візенталь ані словом не згадує про діяльність експозитури Абверу — „Die Fackel" (Смолоскип) як також не виснює підозрілих зв'язків Візенталя з окупантом. Відвертаючи читача від тих неясних моментів минувшини директора Центру документації, автор наглядно виповнює загущені чорні кольори довкола Польщі й поляків. Про Польщу пише Візенталь, як про край, в якому не зобов'язували й не зобов'язують ніякі писані або звичаєві права; заселений своїм народом, який він називає „унтерменшами".

Про поляків Візенталь деколи пише й добре, частіше зле. Але навіть коли він пише добре, то не дає пояснення, у яких небезпечних обставинах знаходився той, що допомагав жидам. Ані одним словом він не коментує про геройство людей з польського підпілля, які його — як він пише — разом з іншим жидом врятували. Не згадує також про вдячність для однієї польської родини, яка, рискуючи своїм життям, переховувала його дружину під зміненим прізвищем у Варшаві. Загибіль жидів у таборах на польських землях була явно реалізована, тому, що СС і Ґестапо знали, що „можуть розраховувати на добровільну й чисельну участь поляків у тій акції".

Коли Візенталь перелічує у своїй книжці національну приналежність в'язнів у концентраційних таборах, то він пам'ятає про данців, норвежців, бельґійців і голляндців, яких був незначний відсоток, але ні одним словом не згадує про поляків. Поляків він згадує там, де є мова про вислуговування гітлерівським катам, допомогу їм в екстермінації жидів, або принайменше в пасивності й обоятності!

Сімон Візенталь народжений 31-го грудня 1908 року в Бучачі. За професією він інженер-архітект. Його батько згинув на фронті в 1915 році як австрійський вояк, а його мати померла в Белзі, під час Другої світової війни. Візенталь розпочав навчання у Відні. В 1917 році він разом з матір'ю і братом повернулися до Бучача і там він закінчив гімназію. До 1939 року він студіював у Вищій Технічній Школі в Празі й у Львові, працюючи одночасно як архітект у будівельних фірмах. Після вибуху війни в 1939 році, він працював як технік у фабриці матраців у Львові, а відтак в Одесі. Під час німецько-совєтської війни в 1941 році він мешкав у Львові. У своїх спогадах Візенталь пише, що 7-го липня 1941 року на подвір'ю тюрми Бриґідок зґромаджено коло 40-жидівських адвокатів, лікарів, вчителів і інженерів. Між ними був й Візенталь, якого перед гестапівською масакрою охоронив робітник, на прізвище Боднар. Носив він цивільне убрання з опаскою українського поліцая. Завдяки місцевим полякам Візенталь скривався разом зі своєю дружиною до 1944 року. В тому році Ґестапо його арештувало й заслало до концтабору в Бухенвальді, а опісля до Мавтгавзену.

Після Другої світової війни Візенталь очолив Жидівський центр документації, спершу в Лінцу 1947-1961 роках і в тому часі це бюро зібрало листу коло 100,000 більших, або менших воєнних злочинців. Відтак осідок документації перенісся до Відня, де розмістився в затишному будинку при Рудольфпляц 7 (І. Бецірк) на третьому поверсі. Картотека центру документації постійно є доповнювана, і вона є багатим джерелом відомостей з ділянки персональної, політичної, ідейної, матеріяльної і моральної ситуації письменників, артистів і інтелектуалістів у комуністичних країнах. Наклепи на Польщу за уявний „антисемітизм", який випродукував віденський центр, підняв на ширшу скалю Бнай Брит (за словами Шафранського — це масонська організація) так в ЗСА, як і у Великобританії та інших західньо-европейських країнах.

Автор повищої праці стверджує, що „число жидів — аґентів Ґестапо було так велике, що їх дії почали займати не лише жидівську дільницю Варшави, але цілу ґенеральну ґубернію". Не забув автор згадати про Юденрат і жидівських „капо" в кацетах.

21-го березня 1943 року виконано вироки смерти на кількох жидівських поліцаїв, а саме: Влодовського, Вейтравба, Манґель і Лідію Радзєйовську. Ще передше, бо в серпні 1941 року, розстріляно трьох аґентів „Дві Факель": Блюма, Цемантовича і Малєвского, а вкоротці потім одинадцять черґових аґентів.

Польське підпілля викрило діяльність гітлерівських аґентур серед жидівського населення ще перед вереснем 1939 року. Про діяльність ґестапівських жидівських клітин, польське підпілля репортувало до свого лондонського уряду. На тому місці автор вираховує ряд осіб, які на терені Польщі працювали в користь Ґестапо, й яких за злочин проти держави — підпілля розстрілювало.

Автор згадує про працю учителя Абрама Ґанчвайха, який під час окупації діяв у Лодзі, Бялистоку, Львові і Варшаві, організуючи там сітку гітлерівської розвідки. Всюди він мав своїх співробітників. Його діяльність і його сітки розвивалися на двох , стисло відокремлених етапах: перед і після нападу Гітлера на СССР. Коли німці зайняли

(Закінчення на стор. 4-ій)

Володимир Жила

ВІДДАВ СВОЄ ЗНАННЯ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

(до 85-річчя життя і 60-річчя літературної діяльности Григорія Костюка)

III.

Не меншою ґрунтовністю дослідження, чіткою логічною побудовою і послідовністю викладу відзначається стаття „Іван Багряний". База її дослідження широка й всебічно автором вивчена. Стаття складається з двох частин, написаних в різні роки (1946 і 1964). Уже в першій частині, що охоплює студентські роки поета, його заслання й частину періоду Другої світової війни. Костюк зобразив Багряного як доброго майстра поетичного слова, що зумів в своїй творчості овіяти „романтикою героїзму трудівника на землі" й дати нашій літературі „Золотий бумеранг", „Гуляй-Поле" тощо. Це твори, в яких „вічність , світобудова і наш жорстокий час словом поета пов'язані в гармонійну взаємозалежність" (стор. 273). Багряний відомий також як майстер прози. Він автор повістей „Тигролови", „Морітурі", „Розгром", романів „Сад Гетсиманський", „Маруся Богуславка", комедії „Генерал", віршованого памфлету „Антон Біда" й знаменитої брошури „Чому я не хочу повертатися до СССР" та інші. Для зручности аналізи Костюк поділив його творчість на чотири нерівномірні періоди (перший період від 1926 до 1932 року, тобто від початку його літературної праці до першого арешту; другий період від 1932 до 1940 року — період перебування у в'язницях і концентраційних таборах; третій період від 1941 до 1945 року — доба Другої світової війни й окупації України німцями; Четвертий період від 1945 до 1963 року — повоєнна доба й еміграції). Життя, як пише наш автор, кожночасно ставило перед Багряним низку проблем і трудношів і спонукувало по-новому підходити до їх розв'язання, до мистецького змалювання дійсности. Він приймав цей виклик в різних ролях: поета, прозаїка, драматурга, публіциста, мистця-маляра, громадського діяча тощо. При чому, дивився на життя завжди критично й бачив у ньому: „божеське, добре, людське", а також „диявольське й пекельне". Тому, як твердять Костюк: Поет був постійно і тривожно задивлений у сучасне і майбутнє своєї батьківщини і свого народу. Відданий йому до кінця. Сповнений віри в непоборність і вічність буття свого народу. Нещадний до всіх поневолювачів і катів. Ворог усякої брехні, підступства, облуди. Ворог рабської психології і покори. Ворог продажних і нищих, юд і фарисеїв, зрадників, перевертнів і донощиків. І водночас — возвеличник відважних і сильних, чесних і незрадливих, бентежних і гордих людей — носіїв української і вселюдської правди" (стор. 293).

Не залишилися поза увагою автора й переклади творів Багряного („Тигролови", „Сад Гетсиманський", „Чому я не хочу повертатися до СССР?") англійською, німецькою, французькою, голляндською, італійською та еспанською мовами та багато позитивних рецензій на них.

Зробив у цій статті Костюк і закид українській літературній громаді в розсіянні, що мовляв, „За життя Івана Багряного ми всі поспіль робили йому велику нічим не виправдану, кривду. Насамперед, ми не тільки не вміли дати відсіч усій тій, як висловився він, „зливі мерзости", що отруювала останні роки життя його, а навіть, деякими, може, й непродуманими, а може, й свідомо, керуючись низьким почуттям заздрости, чи іншою людською слабістю, неґуючими заувагами на адресу його особи та його творів, підсилювали та підпирали ту „зливу мерзости" (стор. 285). Це звинувачення звучить дещо засильно, проте зараз воно вже належить до історії. Парафразуючи слова Г. Костюка, хочемо сказати щиро, що смерть Багряного насправді вбила „дрібноту" в тих критиків, що його не доцінювала, вона прояснила серце, внесла поважність, відповідальність та об'єктивність у їхнє ставлення і оцінку його місця й значення в нашому культурному й суспільно-політичному житті.

Стаття наскрізь вдумлива з цікавим явищем аналізи й синтези, що відбувається одночасно. А тим часом читач залишається під сильним враженням трагізмом пройнятих слів Багряного про ті „рештки загубленого, конфіскованого та знищеного".

З підкресленою симпатією підійшов Г. Костюк до „образотворця времени лютого" — письменника Уласа Самчука. Давши критичну оцінку його творів, він пише: „Сам письменник якось твердив, що йому доля судила „бачити, чути і пережити більше, ніж можна було сподіватися протягом життя одної людини. Це велике щастя не тільки його, але й усієї нашої літератури. Бо все те бурхливе, героїчне і трагічне, з перемогами і поразками життя народу нашого за останнє п'ятидесятиріччя знайшло своє зображення в багатьох його творах. І найбільша мистецька і суспільна вага цих творів Уласа Самчука в тому, що їх ідеї органічно виростали з найактуальніших проблем нашої доби, що їх проймають наскрізь щира авторова любов і почуття обов'язку перед своїм народом і своєю батьківщиною та, нарешті, що написано їх висловлюючись метафорично, кров'ю серця письменникового. У цьому сила і непроминальність творчого набутку Уласа Олексійовича Самчука" (стор. 310).

Дослідження сильно скріплено цитатами, що допомагають не тільки підтвердити сказане, але вказують також на глибину наукового трактування життя й творчости письменника. Згідно з вимогою методологічних засад, Костюк ділить свою статтю на короткі розділи, що сприяє кращій реалізації поставленого завдання — всебічно висвітлити процес творчости та вказати на ідеї окремих творів, їх значення й їх місце в нашій літературі.

Понад 40-сторінковим дослідженням пошанував Г. Костюк письменницю Докію Гуменну до 70-річчя життя й 50-річчя літературної діяльности. Добра аналіза стильових особливостей і естетичних ідеалів творчости письменниці в статті „На перехрестях життя та історії", вводить читача в світ її витворів. На окреме відзначення заслуговує тут жанр історіософічної та мітологічної візії, який, на думку Костюка, „посідає чи не найповажніше місце в доробку Докії Гуменної". Цей жанр, на думку дослідника, „розвивався майже рівнобічно з іншими жанровими формами в її творчих шуканнях. Але в передостанні роки творчої практики Д. Гуменної він стає чи не панівним" (стор. 341). Автор дає тут же огляд літературного матеріялу, що достатньо скріплює його тезу.

Закінчення буде

КАНАДСЬКИЙ УРЯД повідомив про намір значно збільшити видатки на оборону, щоб „відновити репутацію своєї країни, яка завжди вважалася надійним партнером у західньому суспільстві". Виступаючи перед депутатами парляменту, міністер оборони Перрін Біттін заявив: „Якщо ми хочемо, щоб нашу точку зору поважали, а наша крайова безпека не була загрожена, ми повинні взяти на себе частину тягару відповідальности, яку несе увесь західній світ. Ми — гордий народ і повинні виконувати свої зобов'язання". Згідно з новою програмою, розрахованою на 15 років, оборонний бюджет Канади буде щороку збільшуватися на 2 відсотки. В урядовому документі особливо підкреслюється намір Канади вносити значно більший вклад в оборону Західньої Европи.

Зустріч...

(Закінчення зі стор. 1)

Раймера та колишньої пластунки Тані Д'Авіньйон відбули дві мандрівки по Україні. Вислід цих мандрівок — це дві статті з багатющим ілюстраційним матеріялом, що появились у цьогорічному травневому числі „Нешенел Джеоґрафік" на 59 його сторінках. Можна б запитати, що в тому незвичайного? Незвичайне саме те, що серед повені неприхильних для нас інформацій, що масово появляються навіть у вільному світі, матеріяли Едвардса та його співробітників, головним чином Т. Д'Авіньйон — це ясний промінь безсторонньої і з деяким теплом підлитої інформації. І за це ми нашим гостям вдячні. Коли ж мова про Таню Д'Авіньйон — це наша землячка, що виявилась не лиш блискучим мистцем-фотографом і знаменитим перекладачем, але теж і людиною, в якої велика любов до країни своїх батьків, і це почування вона щедро передає своєму довкіллі".

Прозірки свої про мандрівку по Україні Таня Д'Авіньйон із питомою їй скромністю окреслила аматорськими. Вона висвітлювала їх і пояснювала їхній зміст, а в то й же самий час супроводили їх українські мелодійні пісні, що незвичайно гармонізували із цілістю. І перед глядачем пересувались чорноброві землі України і їхні міста — Київ, Полтава, Харків, Одеса, Донецьк, Ялта, Мукачів, Олесів, Львів... і з своєю старинною, середньовічною архітектурою, — як його загально називають другим Віднем. На екрані зарисовувались фраґменти із зустрічів із українським народом — людьми старшого віку із пероораними зморшками обличчями, молодими людьми та й зовсім ще дітьми. Пересувались перед публікою церкви, музеї та будівлі з їхньою пребагатою архітектурою, пишністю мозаїк і фресок, пам'ятники, що підводились гордо у небо України — поміж ними зворушлива і велична постать Тараса Шевченка, — виструнчувались тополі, цвіли безсмертні київські каштани і кущі та клумби в квітах, воскресали світанки та пломеніли заходи сонця, а в них виблискувались хвилі рік України. Була в цих прозірках носталгійна українська мережка і соняшникове тепло, але й було віддзеркалення чогось недоговореного, припорошеного совєтською бюрократією, особливо на цих світлинах, де свою тверду відпечать поклала „країна Рад"... Можна було завважити, що публіка слідкувала зі зворушенням і хвилюванням, здавалось тоді, що ця молода жінка подарувала їй клаптик чогось дуже рідного.

М. Едвардс говорив тепло, приязно і з дотепом. Зразу, щоб пояснити свою мандрівку, він поінформував авдиторію, що вони зробили домовлення з совєтським пресовим аґенством „Новості" щодо всієї тури та місцевостей, що їх він заплянував відвідати. Їздили вони в Україну двічі: перша частина подорожі відбулася у серпні — вересні 1986 року, коротко після трагедії у Чорнобилі; друга — в жовтні — листопаді. Однак і в першій і другій їхніх поїздках зайшли певні зміни, — сказав, посміхнувшись трохи іронічно, М. Едвардс. Якщо мова про об'єктивну інформацію від совєтських чинників, то її годі було сподіватись, та й від українського населення не багато могли вони довідатись. Звичайно, коли розмовляли з ними люди, то про побутові, щоденні справи, а коли й була мова про Чорнобиль, то серед зустрічних в Україні відчувалася якась одчайна резиґнація. Та властиво вони взагалі на цю тему нерадо говорили. Після жахливої катастрофи в Чорнобилі їм не дозволено було туди їхати. Відтак, перейшовши на погідніші спогади, М. Едвардс у дотепній формі переповів про зустрічі з українцями у ЗСА і Канаді. Із задивуванням побачив, що тут один одному — знайомі, ніби одна велика українська родина. Улегшило йому дуже поїздку, — ствердив журналіст це, що він здобув багато літератури писаної англійською мовою — чи це в Українському Науковому Інституті при Гарвардському Університеті чи від інших українських наукових установ в Америці чи Канаді. Ці всі матеріяли він пильно простудіював і, пізніше, перебуваючи в Україні, навіть без знання української мови, він міг збагнути легше ситуацію чи розгадати психіку тамошніх українців. І чим довше він перебував в Україні, тим більше його тягнуло її пізнавати, — з теплом сказав М. Едвардс. Раз, під час мандрівки, вив'язалась комічна і трудна ситуація. Це було тоді, коли вони подорожували по Україні потягом. На їхню біду, до купе, підсівся якийсь український дядько, не молодого вже віку, який на протязі їхньої... дев'ятьгодинної їзди розважав їх піснями. „А в нього баритон був доволі — грімкий і соковистий", але ми витримали — закінчив з усмішкою свою розповідь М. Едвардс.

Зразу по цих двох точках програми ожила багата і цікава дискусія поміж присутніми на залі і Т. Д'Авіньйон та М Едвардсом. Запити і відповіді здебільшого порушували національне питання, питання української культури, побуту та долі і недолі наших земляків під совєтською займанщиною.

Програму вечора словом подяки закрила Оля Гнатейко, голова 86-го Відділу.

• • •

Хіба хтось із присутніх міг би забути зустріч із оцими двома людьми — вона — українка, він — американець, які залишили їм спомин чогось свіжого і незабутнього. Адже Таня Д'Авіньйон своїми кольоритними прозірками відкрила перед публікою навстіж вікно в Україну, відтворюючи її могутній, але й водночас ніжний чар, прокидаючи тугу і пригадуючи Україну тим, хто про неї вже дещо призабув і тим, хто її щойно пізнав. Майкел Едвардс виявив велике зрозуміння психіки та ситуації українського народу, посилаючись у своїй статті „Україна" на мотто із уривка поеми „Посланіє" геніяльного барда України Тараса Шевченка.

Гантер...

(Закінчення зі стор. 1)

ційно експонуватиме свою кераміку Слава Ґеруляк та скульптор плоскорізьб Зенон Голубець.

У своїй власній хатині, „на курячих лапах", посеред квітників має круглий рік відкриту виставку своїх образів видатна артистка-малярка учениця Федора Кричевського, Людмила Морозова. Чарує тут око цілостінний образ „Полтавщина", і чудові портрети, мальовані вже давно, але в неї є і окрема кімната та коридор, заповнені образами, мальованими тонкою олією тепер, настроєвими, як і диктує напрям імпресіонізму. Артистка особливо пишається образами з Греції, з якою вона здавна закохана.

Найбільшою колективною виставкою образів є щорічний показ картин у великій залі „Ґражди" біля Гантерської церкви. У цьому році зголосили свою участь вже рівно 30 мистців і мисткинь. Виставка, при всій різнородності стилів, напрямків, тематики, і техніки, відзначається завжди високим рівнем.

Цього року будуть там експонати і чотирьох видатних мистців, які вже оглядатимуть її з позаземних висот: це Микола Бутович, який черпав надхнення з української мітології; Яків Гніздовський, незрівняний графік, але й артист-маляр, майстер-дереворізу; Богдан Доманик, який виспеціялізувався особливо в релігійній тематиці, і Микола Неділко — кольорист прикметного тільки йому стилю.

Новиною цьогорічного мистецького сезону в Гантері буде виставка в „Ґражді" пам'яток Українського Січового Стрілецтва, яку „випозичить" Головна Управа ОбВУА з Нюарку. Десятки великих індивідуальних портретів і збірних сцен з життя Леґіону Усусусів нав'яжуть сучасне до нашого славетного минулого.

61-ий Відділ СУА у Виппані жертвує 1,000 дол. на Український Музей

25-го квітня ц.р. Управа 61-го Відділу у Виппані, Н.Дж., вручила чек на 1,000 дол. на діяльність Українського Музею. На знімці (зліва): Уляна Пацлавська, касир Відділу, Дарія Байко, представниця Українського Музею, і Тетяна Ракоча, голова Відділу.

Журнал...

(Закінчення зі стор. 1)

ла на вулицю і побачила потоки води, перемішаної з якоюсь білою речовиною. Все навколо було білим. Мене здивувала кількість міліції на вулицях. Раніше у Прип'яті їх ніколи стільки не було. Міліціонери були біля всіх важливих будинків, біля пошти, палацу культури. Все це нагадувало початок війни.

За словами Ковалевської, мешканців міста ніхто не попередив про небезпеку, що загрожувала, і вони займалися своїми звичайними справами. Одні йшли на пляж, інші їхали на дачі або на рибалку.

„Ми нічого не знали цілий день, — каже Ковалевська. — Ходили чутки про пожежу, але про радіяцію не було сказано ні слова".

Очевидці евакуації, що почалася наступного дня, підтвердили, що не було ніякої паніки, коли люди сідали до автобусів.

Група прип'ятських робітників повідомила Щербака про своє звернення до місцевої влади. Робітники цікавилися, чому не була оголошена тривога. „Це не ваша справа. Рішення приймається у Москві", — відповіли їм.

Щербак пише, що евакуація сіл і селищ навколо енергетичної станції почалася лише через вісім днів після катастрофи. За словами Щербака, в Москві значно швидше зреагували на створення критичної ситуації, ніж у Києві.

НЕ САМОВІДРЕЧЕННЯ, А САМОВДОВОЛЕННЯ

У статті „Гідні подиву" пера О. М. („Свобода", ч. 109, 10 червня ц.р.) треба читати: „У час їхнього публічного виступу мусіло бути почуття самовдоволення, що можуть бодай задовільно передати своїми ще неперфектними, а то й дрібними руками вже навіть перлини світової музичної літератури тим, які хотіли їх слухати". — Ред.

Поляки...

(Закінчення зі ст. 2)

Львів, він перебував у цьому місті, де вдалося йому звербувати групу агентів. Існують припущення на те; каже Шафранський, що „в тому часі шеф 'жидівського Гестапо' контактувався багато разів з Візенталем, якого, як можна здогадуватися, витягнув з тюрми і з яким уже поза Львовом, продовжував також пізніше співпрацю..."

Далі читаємо, що директор віденського центру мав і має причину, боятися деяких надто добре поінформованих поляків про його минувшину, які живуть на еміґрації в Лондоні.

Автор стверджує, що поляки зберегли життя від 60-ти до 120,000 жидам, наражаючись на особисту смерть, і це є запереченням наклепів Візенталя на Польщу й польський нарід, що поляки були і є „антисемітами".

Ващлав Шафранський вірить, що Візенталь, як член сіоністів, співпрацює з жидівською групою Сі-Ай-Ей, і ізраїльською розвідкою. У 1969 році він збирав матеріяли проти політичних діячів Австрії, це діло вийшло на денне світло й його старалися австрійські чинники „видворити" з Австрії.

В АМЕРИКАНСЬКИХ ГАЗЕТАХ появилося повідомлення, що Совєтський Союз дав згоду на зустріч між президентом ЗСА Роналдом Реґеном і генеральним секретарем ЦК КПСС Міхаїлом Ґорбачовим. Вважають, що третя з ряду зустріч на вершинах між цими лідерами відбудеться, мабуть, у жовтні у Вашінґтоні. Недавно заступник міністра закордонних справ СССР Юлій Воронцов в інтерв'ю з західніми журналістами дав зрозуміти, що зустріч на вершинах є можливою.

Відділ УККА в Честері відбув загальні збори

В суботу, 2-го травня цього року, в годині 6-ій вечора відбулися в приміщенні цілоденної школи при українській католицькій церкві св. Духа надзвичайні Загальні збори відділу УККА делеварської округи в Честері, Па.

Збори відкрив голова управи інж. Володимир Кузик, який ствердив, що на збори явилося відповідне число членів, потрібне до важности зборів, — попросив присутнього на залі пастора української баптистської церкви Марійчука про вести молитву. На внесення мґра Володимира Сича збори затвердили президію зборів в такому складі: д-р Лариса Кий — голова; пастор Іван Ковальчук — заступник; Ірина Назаревич — україномовна секретарка, і Дарія Рустарк — англомовна секретарка.

Нововибрана голова зборів попросила присутніх вшанувати повстанням з місць та однохвилинною мовчанкою тих членів, які відійшли від нас у минулому році. Секретарка минулорічної управи Ірина Назаревич запропонувала порядок зборів, що його присутні затвердили одноголосно, після чого вона відчитала протокол з минулорічних зборів, який схвалено згодом без змін.

Звіти з діяльности за минулий рік складали члени керівних органів. Голова відділу інж. В. Кузик інформував про те, що було влаштовано декілька імпрез: свято Січневих Роковин і Листопадового Чину, концерт на пошану Тараса Шевченка, дуже вдалий фестиваль української пісні і танцю на площі Ровз Трі Парку, та поїздку на маніфестацію до Ню Йорку, яка однак чисельно не дописала. Голова відділу вказав на різні непорозуміння внутрі відділу, що змусило його зрезиґнувати з посту голови, але тому, що Головна управа УККА цієї резиґнації не прийняла, то він повернувся до управи, виконуючи працю до нинішних зборів.

Секретарка управи І. Назаревич звітувала, що всі письма до відділу приходили до голови і тому вона не може подати їх числа, подаючи що управа відбувала регулярно свої засідання.

Касир відділу Евфросина Лесик подала докладний фінансовий звіт, кажучи, що вона веде два окремі конта в банках, окремо для загальних прибутків, а окремо для стипендійного фонду.

Володимир Корчинський звітуючи за культ-освітнього і імпрезового референтів, повторив більш-менш те саме, про що вже раніше говорив голова.

За пресового референта звітував мґр Володимир Сич, подаючи, що в минулому році він підготовив і опублікував в нашій щоденній пресі дванадцять дописів про працю цього відділу, рівнож поміщував у церковному бюлетені дописи про філософічні думки Григорія Сковороди та Івана Франка, а зараз появляються „приказки — насмішки", які кружляють поміж нашим народом там, на рідній, не своїй землі. Звітодавець склав рівнож щиру подяку парохові о. Миронові Ґрабовському за дозвіл поміщувати цей матеріял у церковному журналі.

За Контрольну комісію звітував телефонічно хворий проф. Степан Микита, який перевів точну контролю книг фінансового референта і ствердив, що все було в гарному порядку, тому він ставить внесок на уділення управі абсолюторії, що було зроблено після звітів.

За Громадський суд звітував мґр В. Сич, як його голова, подаючи, що в минулому році не було жадних скарг і інших непорозумінь, які б становили причини до судового поступовання.

Після звітів розвинулась широка дискусія, в якій забирали слово майже всі присутні на зборах, вказуючи головно на занепад членства, не вплачування членських вкладок до відділу і тому подібне. Порушено також справу стипендій, що їх уділює наш відділ, при чому мґр. В. Сич, як довголітній член стипендійної комісії, має у своїх архівах копію правильника, що точно означує спосіб, приділювання стипендій, і мґр В. Сич радо віддасть його новій управі, якщо вона такого не має.

За номінаційну комісію звітував її голова мґр В. Сич, який представивши других двох членів комісії — д-р Ларису Кий і Володимира Корчинського, проаналізував складену листу кандидатів до керівних органів відділу індивідуально, вказуючи на здібності поодиноких кандидатів та їх досвід в громадському житті, і підкреслюючи бажання комісії дати новій управі відділу характеру дещо молодшого та ввести більше жінок до складу керівних органів. Присутні одноголосно затвердили запропоновану листу, вибираючи до керівних органів такі особи:

Управа: Дарія Рустарк — голова; д-р Лариса Кий — містоголова; Ірена Назаревич — секретарка; Евфросина Лесик — фінансова референтка; Володимир Крамар — збірщик УНФонду Володимир Корчинський — культ-освітній та імпрезовий референт; Осипа Ціхановська і Євгенія Корчинська — суспільна опіка; Богдан Малецький — організаційний референт; Василь Пастущок — зв'язковий з американськими урядовими чинниками; Володимир Горбовий і Ігор Лесик — вільні члени. Контрольна комісія: інж. Володимир Кузик, Дмитро Молодовець та Мирон Ціхановський.

Громадський суд: мґр Роман Микита; мґр Любов Лесик і Олекса Венчак.

В кінцевих внесках і запитах мґр В. Сич заявив, що наразі комінаційна комісія не могла знайти відповідної особи на пост пресового референта, а він сам не може цього посту прийняти тепер з огляду на родинні відносини і провдоподібність перенесення до Канади, де живе постійно його син з родиною.

Володимир Корчинський вніс пропозицію, щоб Загальні збори надали маґістрови Сичові титул „Почесного голови відділу" за його довголітню працю у відділі. Внесок цей був підтриманий кількома іншими членами і збори затвердили його одноголосно.

По вичерпанні всіх точок порядку нарад — збори закрито о годині 7:30 вечора молитвою, яку провів В. Корчинський.

В. С.

Поклін...

(Закінчення зі ст. 2)

вої історії. Наші предки — це не кімерійці, ні гуни, печеніги, половці, алани, роксоляни й ін., а тільки скити. Мозолевський на згадує ані словом про якихось „трипільців", ні навіть про Русь, що була тільки пізнішою фазою (від IX століття) нашої історії, він заключує: „Дай припасти до тебе, дай тобі поклонитись чолом і плечем, земле рідна, оплачена потом і кров'ю — Скитіє". Мозолевський заключує:

Крім гідности своєї
і народу
Нам нічого синам заповісти.
Вони зведуться, сильні
нашим духом,
І зайдам губи скривить
переляк!
І зорі, зорі, зорі
Усіють їхній нездоланний
шлях.

Бандури і бандурист Ю. Китастий у Прудентополісі

Закінчення курсу в Прудентополісі. Зліва — Ю. Китастий.

Мрія директора Школи Кобзарського Мистецтва Миколи Чорного про заснування гуртків бандуристів в українських громадах Південної Америки вже є дійсністю. Завдяки його подиву гідній праці українські спільноти в Буенос Айресі, Обері, Куритибі і Прудентополісі вже одержали бандури і мали інструктора Юліяна Китастого, який провів двотижневі курси з майбутніми бандуристами тих же громад. Ю. Китастий започаткував свою працю вишколом бандуристів у половині березня в Буенос Айресі, а відтак в Обері і Куритибі. До Прудентополісу Юліян разом зі своєю дружиною Роксоляною приїхав 9-го травня. Того ж дня прийшло до Прудентополісу 10 бандур з 12-ох, що їх купив для парафії св. Йосафата визначний український діяч з Ню Йорку 88-літній Михайло Пирський. Рівно ж для Прудентополісу, для Інституту катехиток Серця Ісусового оплатив 10 бандур Микола Бойчук, також з Ню Йорку. У Прудентополісі Ю. Китастий дав два концерти, провів курс хорового співу та паралельний курс бандури для двох груп: Інституту Катехиток Серця Ісусового та парафії св. Йосафата. На курсах бандури було 50 осіб, а на курсі хорового співу — 70.

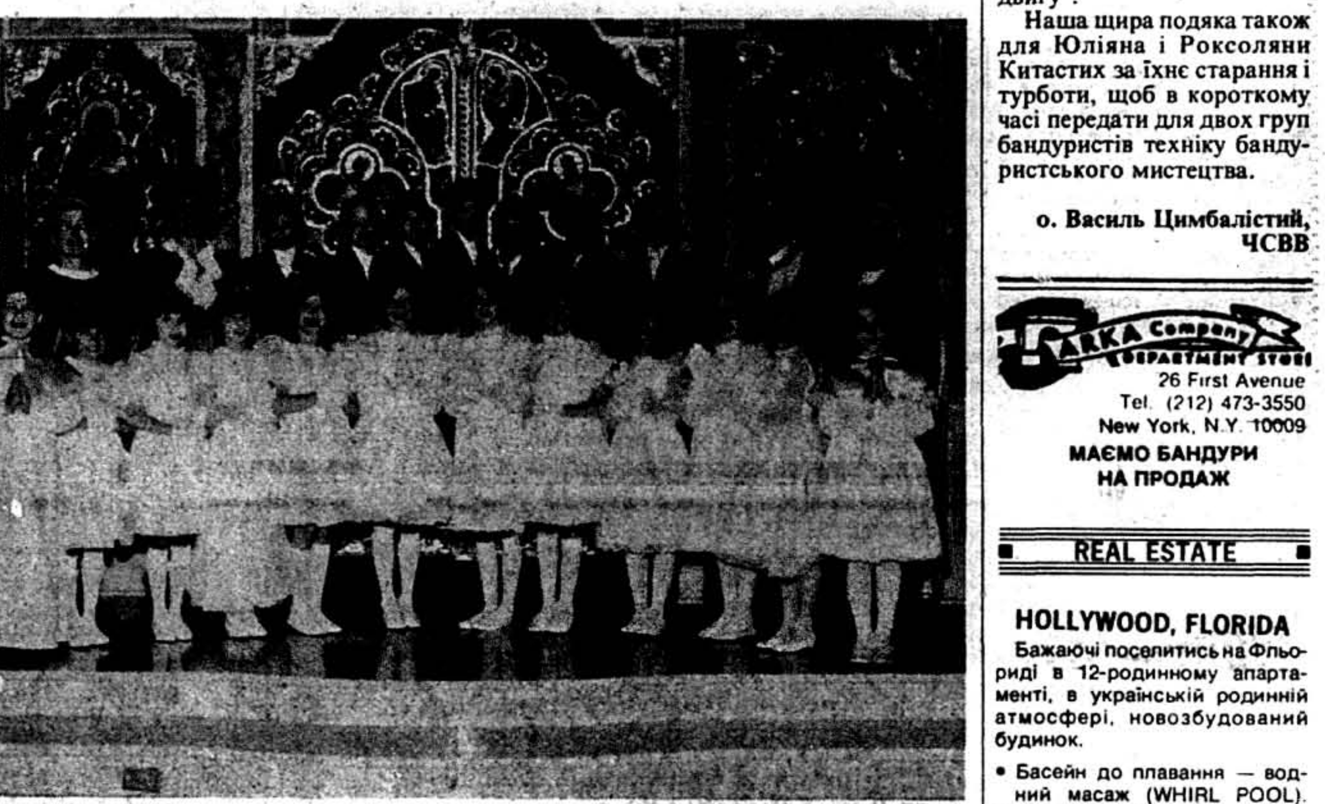
Одержання бандур і приїзд Ю. Китастого започаткував нову сторінку культурного життя, досі ще не знану для численної української молоді третього і четвертого поколінь Південної Америки. Ми певні, що започаткована М. Чорним і Ю. Китастим праця та тими, що їм допомогли це здійснити, принесе великі плоди і розквіт нашого кобзарського мистецтва та терені Південної Америки.

При цій нагоді в імені прудентополіської громади та наших наймолодших груп бандуристів Прудентополісу, Куритиби, Обери та Буенос Айресу наша сердешна подяка і признання для невтомного директора Школи Кобзарського Мистецтва М. Чорного за геніяльну ідею і його геройські зусилля, щоб створити ці гуртки бандуристів. Наша щира подяка для М. Пирського за подарунок — бандури для парафії св. Йосафата, для М. Бойчука за бандури для Інституту Катехиток та всім знаним нам і не знаним добродіям, які уможливили і співпрацювали з М. Чорним у переведенні в діло цього великого „бандуристського подвигу".

Наша щира подяка також для Юліяна і Роксоляни Китастих за їхнє старання і турботи, щоб в короткому часі передати для двох груп бандуристів техніку бандуристського мистецтва.

о. Василь Цимбалістий, ЧСВВ

Перше Причастя у школі св. Юра

У суботу, 2-го травня ц.р., у церкві св. Юра в Ню Йорку до першого св. Причастя приступила група молодих дівчат і хлопців. З ними на фото вгорі у церкві перед іконостасом є (зліва): Сестра Ґабрієла, ЧСВВ, директорка школи, учителька Анна Забняк, о. ігумен Патрикій Пащак, ЧСВВ, і учителька релігії Сестра Моніка, ЧСВВ.

Гостинні виступи тріо „Верховина" в Каліфорнії

Відзначаючи 35-ий ювілей своєї творчої праці для української культури, славне тріо „Верховина", після успішних виступів в Америці та Австралії, загостило і в Каліфорнію даючи каліфорнійцям духово-естетичну насолоду своїми концертами, які відбулися в Сан Франціско, в суботу, 2-го травня, та в Лос Анджелесі на другий день, в неділю, 3-го травня. В складі „Верховини" входили: мистецький керівник, Олена Глібович, піяніст Михайло Бубна та наші співачки: Богданна Ігнатович, Надія Коханська та Оксана Макогон.

Українська громада Сан Франціско і околиць щиро вітала дорогих гостей виявом спонтанних оплесків та словами щирого признання за чудове виконання репертуару та особливо за те, що завітали вони з далекого Торонто до міста „Золотих воріт", до чого у великій мірі спричинився Михайло Цар, адміністратор у Сан Франціско. Не маючи змоги достатнього відпочинку, одначе енергійні та бадьорі наші „соловейки" на другий день, в неділю, дали свій концерт у авдиторії церкви св. Андрія у Лос Анджелесі. Простора заля була майже виповнена присутніми, які прибули в цей день, щоби почути наших амбасадорок безсмертної української пісні, про виступи яких тут лише читали в пресі. Привітальне слово виголосив адміністратор Богдан Солук, після чого привітала зібраних мистецький керівник ансамблю Олена Глібович щиро і змістовно.

Репертуар їхній складався з чотирьох частин, у який входили: „Дума" М. Ґайворонського, „Під Твою милість" Д. Бортнянського, „Українська баркароля" С. Людкевича, „Коли часом" І. Недільського, „Україна квітуча" М. Дремлюги, „Як би мені, мамо, намисто" В. Заремби, „Червона рожа" І. Шамо, „Карпатські січовики" Г. Китастого, „Христос Воскрес" А. Гнатишина, „Подаруй мені Карпати" Б. Весоловського, „Закарпатська коломийка" А. Гнатишина, „Спомин з гір" В. Безкоровайного, „Марічка" А. Кос-Анатольського, „Тиха вода" І. Поклада, „Пісня буде поміж нас" В. Івасюка та „Ми дівчата з Києва" О. Левицького.

Після коротких перерв, коли наші співачки оздоблювали свої стрункі постаті новими одягами, рецитаторка Олена Глібович деклямаціями та рецитаціями давала присутнім насолоду мистецького слова, за що нагороджувано її щирими оплесками. Спів тріо супроводжував професійний музика молодий піяніст Михайло Бубна — справжній маестро фортепіянової гри. Виконання нашими вродливими повними грації членкинями ансамблю „Верховина" цього багатого репертуару було вдалим під кожним оглядом.

Захоплення співом тріо „Верховина" тут, як і в Австралії, є загальне серед глядачів, які мали бажання вітати їх знову, цим разом вже в більшому приміщенні, бо спів „верховинок" бездоганний, і він полонить не лише нас, а також і не-українців, тим несучи славу про чар української пісні в світ. Концерт закінчено грімкими оплесками та постанням з місць, а також щирим словом пароха церкви св. Андрія, протопресвітера С. Галик-Голутяка, який підкреслив високомистецькість тріо, дякував їм щиро та бажав дальших мистецьких успіхів на славу української пісні і народу українського. Автор цього репортажу, використовуючи нагоду бути присутнім на концерті тріо і в ЗСА, і в Австралії, де він тепер постійно знову проживає, вітав прославлений ансамбль „Верховину", передаючи їм глибокі признання з Австралії у вірі, що завітають вони туди знову, як приїдуть також вони вневдовзі і в Каліфорнію. Нарід, який створив таку чарівну-незрівняну пісню, є благословенний Богом.

Після концерту відбулася спільна перекуска в приміщенні церкви Різдва Пресвятої Богородиці. Під час гостини щирим і змістовним словом вітав і дякував „Верховинкам" д-р Андрій Олесіюк, запрошуючи їх приїхати знову. В дружній гутірці лосанджелівці прощали дорогих гостей, гідних амбасадорів української культури, бажаючи співачкам, піяністові, і найперше — мистецькому керівникові Олені Глібович многих літ, гідного служіння українській пісенній культурі.

Д-р Святополк Шумський